

регулювання цін природних монополістів і методів їх рішення обґрунтована необхідність переходу від «ценових» його моделей к «інвестиційній».

Література

1. Старк Д. Рекомбінаторна власність і народження східноєвропейського капіталізму / Д. Старк // *Вопросы экономики*. – 1996. – № 6. – С. 7-23
2. Нестеренко А. Соціальна ринкова економіка: основи, історичний досвід, уроки для Росії / А. Нестеренко // *Вопросы экономики*. – 1998. – № 8. – С. 71-84.
3. Петрушевський Ю. Л. Врахування інтересів учасників економічних відносин у забезпеченні планового розвитку ЖКГ України / Ю. Л. Петрушевський, О. І. Попадюк // *Науково-технічне та організаційно-економічне сприяння реформам у будівництві і житлово-комунальному господарстві: матер. III Міжнар. конф., 12-13 квітня 2012 р., У 2-х ч. – Ч. 2. – Макіївка : Цифрова типографія, 2012. – С. 116-118.*
4. Friedrich Engels Zur Wohnungsfrage. The Housing Question. (Edited by C.P. Dutt.). London; printed in the U.S.S.R., 1935, 103 P.
5. Уильямсон О. И. Экономические институты капитализма: Фирмы, рынки, «отношенческая» контракция / О. И. Уильямсон; пер. с англ. – СПб. : Лениздат, 1996. – 702 с.
6. Бражникова Л. Н. Стратегическое управление финансовой деятельностью предприятий ЖКХ : монографія / Л. Н. Бражникова ; НАН Украины. Ин-т экономики пром-сти. – Донецк : Юго-Восток, 2010. – 499 с.
7. Demsetz H. Two System of Beliefs About Monopoly / H. Demsetz // *Industrial Concentration: the New Learning* / [ed. by H. J. Goldschmid, H. M. Mann, F. J. Weston]. — Boston : Little, Brown, 1974. – P. 164-184.
8. Baumol W. J. Contestable Markets and the Theory of Industry Structure / W. Baumol, C. Panzar, R. Willig. – New York, 1982. – CL7. – P. 169-303.
9. Хайек Ф. Частные деньги / Ф. Хайек. – М. : Бакон, 1996. – 109 с.
10. Офіційний сайт Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України Фінансово-економічні показники підприємств ЖКГ. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://minregion.gov.ua>

УДК 336.02+338.1(477)

*Железняк В.Ю., канд. екон. наук, доцент кафедри фінансів.
Донецький університет економіки та права.*

РОЛЬ МОНЕТАРНОГО ЧИННИКА В ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ЕКОНОМІЧНОГО РОСТУ В УМОВАХ УКРАЇНИ

В статті проведено аналіз темпів економічного розвитку України в період 2002-2012 рр.; визначено точку зміни стадії економічного циклу; проведено періодизацію розвитку економічної кризи. На основі кореляційного аналізу встановлено наявність тісного взаємного зв'язку між темпами економічного росту та монетарними показниками. Охарактеризовано роль НБУ в забезпеченні економічного росту.

Постановка проблеми. Економічне зростання є необхідною умовою забезпечення добробуту на всіх рівнях національної економіки: від окремого домогосподарства до країни в цілому. Саме тому проблема його досягнення відноситься до однієї з центральних проблем економіки на макrorівні. Характерною особливістю економічних процесів в ХХ-ХХІ ст. є високий рівень динамічності розвитку, який має тенденцію до подальшого посилення. Це призводить до певних змін в циклі розвитку економічних макросистем, а саме до скорочення тривалості стадій стабільності та розширення кола чинників, що спричиняють дестабілізацію. В таких умовах для збереження рівня добробуту та конкурентоспроможності країни на світовому ринку потрібно постійно вдосконалювати

інструменти державної політики, що можуть бути використані для подолання рецесивних проявів та відновлення економічного росту. Певна комбінація таких інструментів та особливості їх застосування диктуються не лише економічними умовами, а й особливостями економічних відносин, що склалися в певній країні в певний час. Ефект від застосування однакових інструментів може суттєво різнитися в окремих економічних системах в залежності від їх національних особливостей та перебування на певній стадії розвитку. Динамічність економічних процесів потребує побудови нових моделей економічного росту та розробки нових інструментів втілення їх в життя. Проте, актуальність впровадження нових інструментів не знижує результативності застосування вже давно відомих та багатократно апробованих, серед яких особливе місце посідають монетарні. Безперечно, в результаті еволюції грошових відносин та грошових систем природа самих грошей зазнала суттєвих змін, їх роль та механізм дії в забезпеченні економічного росту суттєво змінився. Проте роль «кровотворної системи економіки» залишилася незмінною, що робить монетарні чинники невід'ємним елементом системи забезпечення економічного росту в межах будь-якої країни. З огляду на динамічний характер економічних відносин; особливості взаємозв'язків різних параметрів, що склалися в умовах певної національної економіки, наростаючу нестабільність світового економічного середовища проблема взаємної залежності економічного росту та динаміки монетарних показників відноситься до категорії наукових проблем, що ніколи не втрачають своєї актуальності.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Проблема досягнення та прискорення темпів економічного росту завжди перебувала під пильною увагою як науковців-економістів так і політичних діячів ще з часів середньовіччя. В різні часи головними чинниками економічного росту вважалися грошова маса, земля, праця, капітал, попит та пропозиція, інформація тощо (як поодиночі, так і в різних їх комбінаціях). Докладно еволюція поглядів на цю проблему через призму провідних шкіл та течій наукової економічної думки, починаючи з меркантилістів та завершуючи інституціоналістами, з конкретизацією особливостей поглядів на фактори, формалізовані моделі економічного зростання та роль держави в забезпеченні цього процесу висвітлена в роботі Горбань Т.С. [1]. Особлива роль монетарним чинникам, як головному фактору економічного росту, надавалася прибічниками школи меркантилізму в XV-XVIII ст. Пізніше така роль була закріплена за землею та працею (фізіократизм), працею та капіталом (класична школа), попитом та пропозицією (кейнсіанство) та іншими чинниками. В 60-х рр. XX ст. монетарний чинник знову був позиційований як головний в забезпеченні економічного росту в контексті наукових поглядів монетаристів. В XXI ст. провідна роль серед економічних шкіл та течій стала належати інституціоналізму, який розглядає проблему економічного росту з соціального аспекту. Монетарний чинник втратив свої домінуючі позиції, проте його роль та значення все ж таки залишаються вельми важливими, про що свідчить і наявність великої кількості сучасних публікацій з зазначеної проблеми, серед яких слід виділити роботи Адрущак Є.М. та Перепьолкіної О.О., Борейко В.І., Колобова Ю., Мельник А.О., Паливоди К.В. [2-6] та інших. Проте, нестабільність економічних процесів та систем, поява нових фактологічних матеріалів обґрунтовує доцільність проведення додаткових досліджень, які базуються на сучасних статистичних даних та висвітлюють специфіку протікання економічних процесів в Україні за певний часовий період.

Метою статті є дослідження показників економічного росту України та оцінка їх взаємозв'язку з монетарними чинниками за період з 2002-2012 рр. для характеристики механізму макроекономічних процесів, що мали місце в зазначений період.

Викладення основного матеріалу. Основними показниками, що вимірюють економічне зростання є динаміка та темп росту ВВП. З огляду на те, що всі зазначені показники мають грошовий вираз, а купівельна спроможність грошових одиниць з часом змінюється, для отримання коректної інформації про наявність та темпи економічного росту необхідним є:

- коригування номінального ВВП на рівень індекса-дефлятора та визначення реального ВВП з метою нівелювання впливу цінової складової;
- перерахунок номінального ВВП у USD за офіційним курсом з метою нівелювання впливу девальваційної складової національної валюти;
- визначення показників номінального та реального ВВП у розрахунку на душу населення.

Динаміка макроекономічних показників України (табл. 1) дає підстави вважати, що протягом 2002-2012 рр. мала місце зміна циклу розвитку національної економіки. Про це свідчить наявність двох часових інтервалів з яскраво вираженими особливостями:

- *2002-2006 рр.* – період економічного росту, протягом якого номінальний ВВП в гривневому еквіваленті України збільшився в 2,410, а в доларовому – в 2,542 рази. Темпи зростання ВВП на душу населення були ще вищими: з 4660,00 грн (874,85 дол. США) до 11595,12 грн (2296,06 дол. США), тобто 2,489 та 2,625 рази відповідно. Причиною випереджаючого росту показників в розрахунку на душу населення є скорочення його чисельності з 48457,1 тис.ос. в 2002 р. до 46929,5 тис.ос. в 2006 р. Темпи зростання ВВП протягом періоду були нерівномірними та досягли свого найбільшого значення за номінальним ВВП у 2004 р., а за реальним – в 2006 р. На особливу увагу заслуговує вплив цінової складової (втіленої в показнику індекса-дефлятора) на темпи економічного росту (рис.1). Як видно з наведених даних, цінова складова відіграла домінуючу роль в темпах економічного росту України в цей період. Особливо сильним був її вплив в 2005 р., коли індекс-дефлятор досяг свого максимального значення за період 2002-2006 рр. і склав 124,5 %.

- *2007 р.* – *поточний час* – період кризи. В 2007 р. мало місце подальше зростання ВВП за всіма показниками. Так, темп росту номінального ВВП в гривневому еквіваленті досяг свого максимального значення за період 2002-2007 р. і становив 1,325. Проте, це не супроводжувалося відповідним зростанням реального ВВП, який досяг свого максимуму в попередньому 2006 р. В 2007 р. темпи росту реального ВВП були нижчими через високий рівень індекса-дефлятора. Отже, нарощування номінального ВВП відбувалося, головним чином, не через зростання його товарної складової, а через зростання цінової. Слід відзначити, що саме 2007 р. був ознаменований розгортанням світової фінансової кризи в США та країнах Західної Європи. Світові тенденції в сукупності з динамікою макроекономічних показників України (табл. 1.), (рис. 1.) дають підстави для висновку про зародження кризових явищ в економіці України саме в 2007 році, тобто економіка України в цей час перебувала на леталентній (прихованій) стадії кризи.

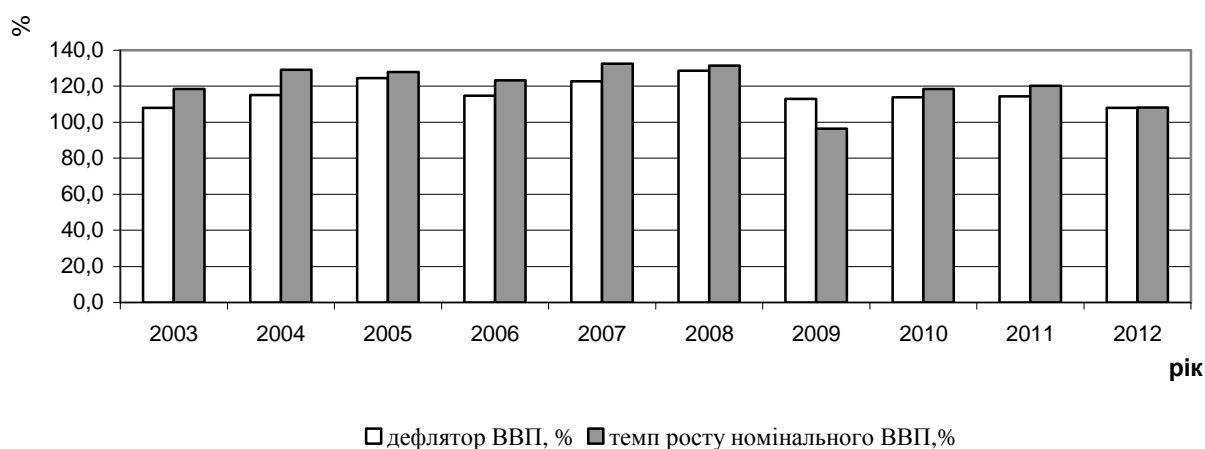

Рисунок 1 – Динаміка темпів росту ВВП та індекса-дефлятора України 2002-2012 рр.

Таблиця 1 – Динаміка показників економічного росту за 2002-2012 рр.

Показник	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Номинальний ВВП (ВВП _н), млн.грн.	225810	267344	345113	441452	544153	720731	948056	913345	1082569	1302079	1408889
Реальний ВВП, млн.грн.	214853	247541	299838	354580	474001	587393	737213	808270	951291	1139177	1304527
Номинальний ВВП, млн.дол.	42393	50133	64881	87416	107753	142719	123124	114383	135972	162968	176265
Темпи росту до попереднього періоду*											
Номинальний ВВП у гривневому еквіваленті	x	1,184	1,291	1,279	1,233	1,325	1,315	0,963	1,185	1,203	1,082
Реальний ВВП у гривневому еквіваленті	x	1,152	1,211	1,183	1,337	1,239	1,255	1,096	1,177	1,198	1,145
Номинальний ВВП у доларовому еквіваленті	x	1,183	1,294	1,347	1,233	1,325	0,863	0,929	1,189	1,199	1,082
В розрахунку на душу населення*											
Номинальний ВВП, грн.	4660,00	5569,26	7246,86	9336,81	11595,12	15450,42	20444,27	19793,49	23553,10	28443,02	30873,94
Реальний ВВП, грн.	4433,87	5156,72	6296,14	7499,45	10100,28	12592,03	15897,57	17516,37	20696,93	24884,54	28586,98
Номинальний ВВП, дол.	874,85	1044,36	1362,40	1848,87	2296,06	3059,49	2655,10	2478,83	2958,30	3559,92	3862,62
Темпи росту до попереднього періоду*											
Номинальний ВВП у гривневому еквіваленті	x	1,195	1,301	1,288	1,242	1,332	1,323	0,968	1,190	1,208	1,085
Реальний ВВП у гривневому еквіваленті	x	1,163	1,221	1,191	1,347	1,247	1,263	1,102	1,182	1,202	1,149
Номинальний ВВП у доларовому еквіваленті	x	1,194	1,305	1,357	1,242	1,332	0,868	0,934	1,193	1,203	1,085
Довідкові дані											
Чисельність населення, тис.ос.	48457,1	48003,5	47622,4	47280,8	46929,5	46648,0	46372,7	46143,7	45962,9	45778,5	45633,6
Індекс-дефлятор, %	105,1	108,0	115,1	124,5	114,8	122,7	128,6	113,0	113,8	114,3	108,0
Офіційний курс до USD на кінець періоду	5,3266	5,3327	5,3192	5,0500	5,0500	5,0500	7,7000	7,9850	7,9617	7,9898	7,9930

* розраховано за даними [7-9]

В своїй динаміці криза проходить три етапи [10, с. 185]:

- етап 1. Леталентний, прихований період, коли її передумови назрівають, але ще не прориваються зовні;

- етап 2. Період обвалу, стрімкого загострення всіх протиріч, різкого погіршення всіх показників динаміки. В цей період набирають силу, відкрито проявляються та вступають в боротьбу елементи наступної, майбутньої системи. Порушується стійкість та зростає інтенсивність варіантів розвитку системи;

- етап 3. Період пом'якшення кризи, створення передумов для її подолання, переходу до фази депресії, яка забезпечує тимчасову рівновагу між втраченою силою системи, та новою силою, що затвердилася.

Ґрунтуючись на статистичних даних про динаміку ВВП та інших макроекономічних показників України, окремі етапи розвитку кризи можна віднести до таких часових періодів:

- 2007- III-й квартал 2008 рр. – леталентна стадія кризи. Тенденції розвитку, закладені в 2007р., отримали свого подальшого розвитку в 2008 р. Не дивлячись на позитивні темпи росту номінального та реального ВВП в гривневому еквіваленті, саме в 2008 р. вперше за аналізований період мало місце скорочення номінального ВВП в доларовому еквіваленті; індекс-дефлятор досяг свого максимального значення – 128,6 %; курс долара США зріс на 52,5 % і досяг 7,70 грн. Збереження при цьому хоча і невеликого, але позитивного темпу росту реального ВВП свідчить про зниження цін при відносно стабільних обсягах випуску продукції;

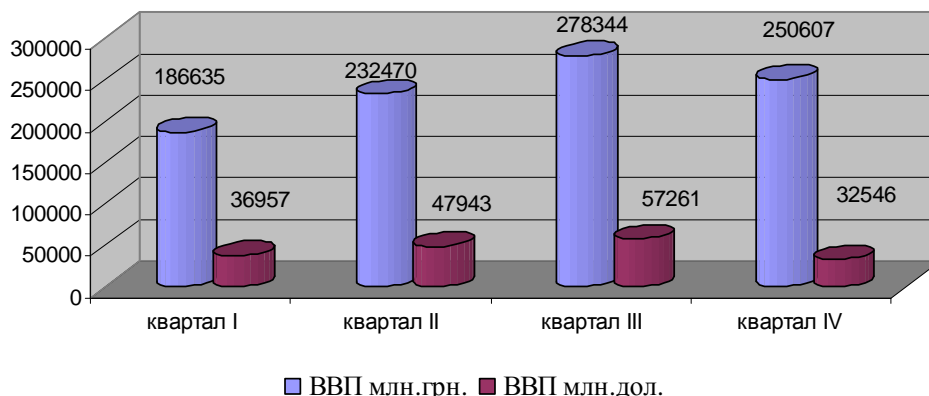

Рисунок 2 – Динаміка обсягів ВВП протягом 2008 р.

- IV-й квартал 2008 – 2009 рр. – стадія обвалу. Різке погіршення економічної обстановки, як видно з рис. 2 почалося в IV-му кварталі: квартальний обсяг ВВП скоротився на 9,9 % в гривневому еквіваленті та на 43,1 % в доларовому. Тенденція скорочення ВВП мала своє продовження і в 2009 р.: річний номінальний ВВП скоротився на 3,7 % в гривневому еквіваленті та на 7,1 % в доларовому.

- 2010-2012 рр. – стадія пом'якшення кризи, що характеризується поступовим зростанням ВВП. Проте не дивлячись на покращення показників в 2010-2011 рр., в 2012 р. всі темпи росту знову зазнали зниження, що не дає можливості констатувати остаточне завершення кризи та початок економічного пожвавлення. Вперше за аналізований час темп росту індекса-дефлятора майже зрівнявся з темпами росту ВВП, що свідчить про практичну відсутність реального економічного росту, тобто перебування національної економіки в рецесивному стані. Нестабільність економічних показників не виключає повторної хвилі попередньої стадії кризи.

Необхідною умовою подолання рецесії та відновлення економічного росту є нарощування ділової активності економічних суб'єктів. Сектори виробництва та споживання продукції перебувають в прямій залежності від можливостей економічних суб'єктів залучати фінансові ресурси в необхідних обсягах та на прийнятних умовах. Це робить гроші

«...не просто однією зі складових, а базовим забезпеченням усіх без винятку економічних процесів» [6, с. 100]. Нерідко грошовий обіг порівнюють з кровообігом у живому організмі. Як від стану та достатності обсягів кровообігу залежить життєздатність біологічної системи, так від аналогічних параметрів грошового обігу залежить життєздатність економічної системи. Це твердження стосується економічних систем будь-якого рівня: від домогосподарств та окремих суб'єктів господарювання до національного рівня. Отже, стабільність та подальший розвиток економічної системи потребує певного фінансового забезпечення, втіленого в показниках грошової маси.

Сучасна грошова система не є саморегульованою та базується на кредитних грошах, що мають лише товарне забезпечення на відміну від повноцінних грошей, що мали подвійне забезпечення: товарне та золоте. З огляду на це постає проблема визначення необхідного для цілей економічної системи обсягу грошових ресурсів. Розширення грошової маси в умовах кредитного обігу може привести як до зростання обсягів виробництва (товарна складова ВВП) в країні, так і до зростання середнього рівня цін (цінова складова). Саме тому в показники економічного росту було включено не лише темп росту номінального ВВП, що включає товарну та цінову складові, а і темп росту реального ВВП. Обсяги цінової складової ВВП безпосередньо залежать від обсягів грошової маси, наявній в національній економіці. Прямий характер залежності рівня цін від обсягів грошової маси відображається загальновідомою формулою І. Фішера:

$$M \times V = P \times Q, \quad (1)$$

де M – маса грошей в обігу, гр.од.;

V – середня швидкість обігу грошей, об. / рік;

P – середній рівень цін на товари і послуги, гр.од.;

Q – кількість товарів та послуг, представлених на ринку (реальний обсяг виробництва), нат.од.

Із взаємною залежністю між реальним ВВП та грошовою масою пов'язане не менш відоме правило – так зване «грошове правило», запропоноване нобелівським лауреатом М. Фрідманом. Згідно йому приріст грошової маси в економіці має відповідати приросту ВВП.

Таблиця 2 – Співвідношення між темпами росту реального ВВП та показників грошової маси*

M	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
M0	0,945	1,010	0,899	0,990	0,894	0,944	0,949	1,017	1,142	1,026
M1	0,986	1,065	1,048	0,939	0,991	1,062	1,006	0,925	0,999	1,024
M2	0,853	0,964	0,924	0,927	0,982	1,063	1,073	0,947	0,922	0,933
M3	0,902	0,955	0,952	0,930	0,971	0,952	1,099	1,011	0,936	0,921

*розраховано за даними [2, 3]

Показники, наведені в табл. 2 свідчать, що правило М. Фрідмана в економіці України протягом 2003-2012 рр. в цілому виконувалося. Проте, наявність відхилень в у визначених темпах росту обґрунтувала використання для подальшої характеристики економічного росту відповідного показника саме реального ВВП.

Таблиця 3 – Результати аналізу взаємозв'язку між темпами росту реального ВВП та темпами росту монетарних показників

Показник	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	$\rho_{x,y}$
ВВП _р	1,152	1,396	1,650	2,206	2,734	3,431	3,762	4,428	5,302	6,072	x
Mh*	1,301	1,745	2,686	3,155	4,606	6,059	6,328	7,261	7,786	8,286	0,975
M0	1,253	1,602	2,279	2,837	4,204	5,855	5,940	6,923	7,289	7,689	0,971
M1	1,320	1,663	2,443	3,055	4,502	5,579	5,792	7,184	7,708	8,010	0,980
M2	1,469	1,949	2,999	4,028	6,076	7,959	7,528	9,268	10,588	11,975	0,989
M3	1,464	1,930	2,980	4,008	6,083	7,919	7,482	9,180	10,525	11,872	0,988

– грошова база

Наявність тісного взаємозв'язку між темпами росту реального ВВП ($ВВП_p$) та аналогічними показниками грошової маси підтверджується результатами розрахунку коефіцієнтів кореляції ($\rho_{x,y}$), проведеними за базовими темпами росту. Базою порівняння для визначення темпів росту були обрані показники 2002 р. Результати кореляційного аналізу підтвердили наявність надзвичайно щільного взаємозв'язку між темпами росту реального ВВП та монетарними показниками, що підтверджує значну роль грошового обігу в забезпеченні економічного росту: зростання ВВП має бути забезпечене певним зростанням грошової маси, а зростання грошової маси, в свою чергу, має відповідати відповідному зростанню ВВП. Тіснота зв'язку між базовими темпами росту окремих монетарних показників та реального ВВП є вельми сильною, проти все ж таки варіюється.

Найбільша тіснота кореляційного зв'язку ($\rho_{x,y}=0,989$) відмічається за грошовим агрегатом M_2 , який відображає обсяги безпосередньо грошових коштів в готівковій та безготівковій формах. Обсяги грошового агрегату M_2 є результатом дій центрального банку (створення грошової бази та регулювання процесу грошово-кредитної мультиплікації) та банківської системи (грошово-кредитна мультиплікація).

Менш тісний зв'язок темпів росту ВВП з темпами росту грошової бази (M_h) пояснюється тим, що цей показник є менш гнучким за грошові агрегати, що значно знижує його можливості змінюватися до поточних потреб економіки, а отже і впливати на ВВП. Кредитна природа сучасних грошей та відсутність золотого забезпечення пояснює необхідність існування певної бази фінансування економіки країни, роль якої і відіграє грошова база, як сукупність зобов'язань НБУ в національній валюті. На основі грошової бази створюються всі інші елементи грошової маси, втілені в показниках грошових агрегатів. Саме тому виявлений кореляційний зв'язок є дуже сильним ($\rho_{x,y}=0,975$), але меншим за грошовий агрегат M_2 .

Грошовий агрегат M_0 включає готівкові грошові кошти поза банківської системи, які перебувають на руках у населення та в касах підприємств, а, отже на деякий практично вилучені з процесу створення нової доданої вартості (ВВП). Саме тому серед проаналізованих показників агрегат M_0 характеризується найменшим рівнем кореляційного зв'язку ($\rho_{x,y}=0,971$).

Грошовий агрегат M_1 не включає до свого складу так звані «довгі гроші», тобто строкові та ощадні депозити, які є ресурсним забезпеченням кредитування економічних суб'єктів в процесі створення нової доданої вартості. Саме тому його зв'язок з ВВП є меншим за агрегат M_2 . В той же час рівень зв'язку M_1 є більшим за агрегат M_0 , бо більша його частина перебуває в межах банківської системи, тобто приймає участь в процесі грошово-кредитної мультиплікації та забезпечує фінансування економіки.

Щільність кореляційного зв'язку базових темпів росту реального ВВП та грошового агрегату M_3 є найбільш близькою до грошового агрегату M_2 через незначну відмінність їх обсягів. Питома вага цінних паперів (крім акцій) в складі грошового агрегату M_3 за аналізований період була мінімальною (0,172 %) в 2010 р. та максимальною (1,233 %) в 2007 р. Цінні папери характеризуються менш низькою мобільністю та активністю в грошовому обігу, тому їх вплив на ВВП є меншим за грошові кошти в інших їх проявах. Отже, проведений аналіз серед розглянутих монетарних чинників показав найбільший рівень зв'язку з темпами росту ВВП грошового агрегату M_2 , обсяги якого є результатом первинної та вторинної грошової емісії. З огляду на те, що в умовах функціонування кредитних грошей монопольне право первинної емісії належить державі у особі центрального банку, який в той же час регламентує порядок та умови вторинною емісії, забезпечення відповідності обсягів наявної грошової маси в національній економіці цільовому економічному росту є завданням саме НБУ. Особливого значення це завдання набуває, якщо економічна система перебуває в стані рецесії та кризи. «Головна роль у процесі посткризового відновлення економіки України належала Національному банку України, грошово-кредитна політика якого є не просто однією зі складових загальноекономічної політики держави, а її ключовим елементом», – зазначає в своїй роботі [4, с. 3] Міністр фінансів України Колобов Ю.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Проведений аналіз засвідчив наявність тісного взаємозв'язку між темпами економічного росту України та динамікою монетарних показників. З огляду на щільність кореляційних зв'язків найбільша увага при монетарному забезпеченні процесів подолання рецесії та інших проявів кризи має бути приділена відповідності обсягів грошового агрегату M_2 цілям державної економічної політики. Особливу роль в стабілізації фінансової складової економічної системи має відігравати НБУ. Як центральний банк він має можливість впливати на стабілізацію поточного стану та активізацію економічного росту ринковими методами через регулювання монетарних чинників в процесі первинної та вторинної емісії. Певний оперативний механізм коригування грошової маси та перспективи використання механізмів впливу через окремі сектори фінансового ринку в процесі стабілізації національної економічної системи та подальшого прискорення економічного розвитку є предметом подальших досліджень.

Література

1. Горбань Т. С. Еволюція вивчення економічного росту : зб. наук. пр / Т. С. Горбань // Таврійського державного агротехнологічного університету. – 2012. – № 2. – Т. 5. – С. 91-100.
2. Адрушак Є. М. Використання інструментарію грошово-кредитного регулювання для стимулювання зростання економіки / Є. М. Адрушак, О. О. Перепьолкіна // Наукові записки [Національного університету «Острозька академія»]. – 2008. – Вип 10. – Ч. 1. – С. 4-12.
3. Борейко В. І. Взаємозв'язок обсягу грошової маси та її структури з економічним зростанням / В. І. Борейко, М. О. Трофімчук // Вісник Національного університету водного господарства та природокористування. – 2011. – Вип. 2. – С. 23-24.
4. Колобов Ю. Монетарні параметри розвитку економіки України / Ю. Колобов // Вісник НБУ. – 2012. – № 4. – С. 3-7.
5. Мельник А. О. Грошово-кредитне регулювання в умовах економічної кризи / А. О. Мельник // Фінансовий простір. – 2012. – № 4. – С. 7-10.
6. Паливода К. В. Монетарна політика як інструмент активізації економічного зростання / К. В. Паливода // Актуальні проблеми економіки. – 2012. – № 2. – С. 99-109.
7. Статистичний бюлетень НБУ (електронне видання) грудень 2008 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.bank.gov.ua/control/uk/doccatalog/list?currDir=51377>
8. Статистичний бюлетень НБУ 2013 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://bank.gov.ua/control/uk/publish/category?cat_id=57897
9. Населення / Державний служба статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
10. Тарасенко Ю. В. Криза як невід'ємна частина у діяльності соціально-економічної системи / Ю. В. Тарасенко, З. В. Григорова // Технологія і техніка друкарства. – 2010. – № 1. – С. 185-191.

УДК 338.012+330.341(477)

*Гайдай І.Ю., канд. екон. наук, доцент;
Гайдай Р.Ф., ст. викладач кафедри «Менеджмент організацій»;
Митрофанова А.О., магістрант.
Автомобільно-дорожній інститут ДонНТУ, м. Горлівка.*

АНАЛІЗ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У ВУГІЛЬНІЙ ПРОМИСЛОВОСТІ УКРАЇНИ

Проаналізовано стан інноваційної діяльності у вугільній промисловості України. Виявлено фактори які уповільнюють інноваційні процеси. Запропоновано заходи для активізації інноваційного розвитку вугледобувних підприємств України.

Однією з передумов сталого розвитку національної економіки є ефективне використання наявних ресурсів на всіх стадіях промислового виробництва. Ефективна робота вугільної галузі, яка є базовою для інших галузей та стратегічною з погляду енергетичної безпеки держави, впливає на ефективність функціонування економіки України в цілому.